

Rapportbesprekingen

Feenstra H. 1995. Ganzen op en nabij het Fochtelooverveen 1993-1994, 1994-1995. Rapport in eigen beheer, Appelscha. 25 pp. (Schapedrift 34, 8426 GP Appelscha)

Verdeeld over 73 bezoeken in de winter van 1994/95 zijn ganzen geteld in een gebied van c. 9000 ha (waarvan 4000 ha minder intensief onderzocht). De tellingen zijn uitgevoerd tussen 4 november en 11 maart. Ook de resultaten van de voorgaande winter (reeds besproken in Drentse Vogels 7) zijn in de rapportage verwerkt. De methode is een combinatie van gebiedstellingen en slaapplaattellingen. In 1994/95 bereikte de Toendra-rietgans het seizoensmaximum op 6 januari (6500 ex.), aan het eind van een vorstperiode. Taiga-rietganzen waren schaars: maximaal 6 ex. op 28 januari. Van de Kolgans zijn tot 100 ex. geteld. Brandganzen waren incidenteel aanwezig, met als bijzonderheid (voor deze regio) 325 overtrekkende vogels op 2 april 1995. Verder waargenomen zijn Grauwe gans (max. 24), Kleine Rietgans (max. 7) en Dwerggans (tot 4 ex, op diverse data in februari en maart).

Het verslag wordt gecompleteerd met informatie over de dagindeling van de ganzen, rietganzen met halsbanden en verstoring/predatie van rietganzen door de vos (op de slaapplaats tijdens vorstperiodes). Het rapport maakt goed duidelijk dat er ook tussen de officiële teldata van de Ganzen- en Zwanenwerkgroep in, veel valt te ontdekken op zo'n ganzenpleisterplaats. (Peter Venema)

Hasper H., ter Beek M., Beek R. & ter Beek S. 1995. Inventarisatie broedsucces roofvogels Boswachterij Grolloo. Rapport in eigen beheer, Assen. 36 pp.

Boswachterij Grolloo (786 ha) is een echte Drentse boswachterij, aangeplant vanaf 1930 en hoofdzakelijk bestaande uit monotone naaldhoutvakken (lariks, fijnspar, douglas). Het bos werd systematisch uitgekamd op territoria en nesten van roofvogels, het broedsucces werd bepaald, jongen geringd, prooien verzameld. In totaal werden 2 Wespenvievers, 7 Haviken, 4 Sperwers, 12 Buijzen, 1 Torenvalk, 1 Boomvalk, ? Ransuilen, 4 Bosuilen en 1 Ruigpootuil vastgesteld. Per soort worden verspreiding en broedsucces nader uitgewerkt (inclusief details van wegen en meten). In vergelijking met voorgaande jaren is de stand vrij stabiel gebleven. (Rob G. Bijlsma)

Kleine J. & van Eerde K. 1995. Fauna-inventarisatie Dwingelderveld en omgeving 1994. Rapport in eigen beheer, Dwingelo. 280 pp. (Davidshoeve 1, 7991 PB Dwingelo)

Mijn brievenweger sloeg op tilt onder de last van dit rapport dat maar liefst 760 gram toevoegde aan de inmiddels al kilo's wegende reeks Dwingelderveld-rapportages. De inhoud oogt vertrouwd; goede methodebeschrijving en uitgebreide lijsten van vogels en andere fauna. Verspreidingskaarten en kranteknipsels completeren het geheel. De oogst van 1994 omvatte 19.400 broedparen, verdeeld over 105 soorten. Van de winter- en trekvogels zijn 189 soorten gezien. Lezend over soppende toeristen op onder water gelopen fietspaden is mijn eerste gedachte dat het beheer van dit gebied de goede kant op gaat, maar het zijn natuurlijk de jarenlange reeksen met flora- en faunagegevens die dit echt meetbaar maken. Kortom, alle reden om zo door te gaan, of liever, nog iets te verbeteren. Verbetering acht ik bijvoorbeeld wenselijk bij de grafieken. In de soortbeschrijving struikelt de lezer over meer dan 20 (!) verschillende soorten grafieken; het lijkt wel een uitstalkast van de mogelijkheden van het computer-grafiek-programma. Voor deze overdaad is geen noodzaak. Meer uniformiteit op dit punt zou het rapport goed doen. De grafiekjes met het seizoenspatroon omvatten de hele periode 1982-94 waarbij dikwijls in de tekst wordt uitgelegd dat de hoge aantallen (steltlopers) de laatste jaren niet meer worden gehaald. Het lijkt me zinvol in deze grafieken alleen tellingen van de laatste vijf jaar te gebruiken waardoor het gepresenteerde beeld beter aansluit op de realiteit van het moment. Tot slot nog een compliment voor de omslagtekening (van Ulco Glimmerveen), prachtig! (Peter Venema)

Klemann M. 1995. Trektellingen najaar 1994. Telpost Zandweg, Brederwiede. Rapport in eigen beheer, Meppel. 36 pp + 6 bijlagen. (J. Steenstraat 171, 7944 TV Meppel)

Dit rapport omvat de resultaten van 41 ochtendtrektellingen die in de periode 20 augustus - 2 december 1994 zijn gehouden. Er zijn 85 vogelsoorten opgemerkt met in totaal 25.995 individuen. De top-tien van de talrijkste soorten wordt aangevoerd door de Kievit (10.335 ex.), op afstand gevolgd door Graspieper (1578 ex.) en Kramsvogel (1536 ex.). Het hoogste aantal van 29 soorten op één telling werd bereikt op 18 oktober en 4 november. De methodiek, gebruikte terminologie en presentatie van dit onderzoek is grotendeels conform richtlijnen van de Landelijke Werkgroep Vogeltrekten. Daarmee is de informatie goed toegankelijk voor gevorderde trektellers maar zal een leek op dit gebied wel even schrikken van het taalgebruik. In een poging om 'echte' trek van foerageervluchten te onderscheiden heeft Michel sommige soorten (meeuwen, Aalscholver, Spreeuw) niet of selectief geteld. Uit het rapport blijkt dat het onderscheid tussen deze twee typen trek bij meer soorten een rol speelt en voor onzekerheid zorgt. Het splitsen van trek en foerageertrek lijkt mij geschuifel op glad ijs. Ik pleit er voor om niet te discrimineren en gewoon alles te tellen. In de soortbesprekingen worden de resultaten in diagrammen en tekst toegelicht. Of de interpretatie van het resultaat altijd klopt, vraag ik me af. Michel noemt het waargenomen doortrekverloop over de ochtend bij de Kolgans bijvoorbeeld *kenmerkend* voor deze soort. Mijn eigen gegevens uit Noord-Drenthe wijzen op dit punt in een andere richting. (Peter Venema)

van Manen W. 1995. Broedvogels van de Ener- en Tempelstukken (Norger Esdorpenland-schap) in 1994. SOVON-inventarisatierapport 95/02. SOVON, Beek-Ubbergen.

In opdracht van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten werd 1072 ha van het Groote Diep op broedvogels geïnventariseerd volgens de uitgebreide karteringsmethode. De tijdsbesteding bedroeg 6.2 min/ha (5 rondes). De gegevens werden vergeleken met de kartering die in 1986 door medewerkers van de Provincie Drenthe werd uitgevoerd. Een aantal weidevogelsoorten is in die periode achteruitgegaan, waaronder Kwartel, Scholekster, Watersnip, Grutto, Veldleeuwrik en Graspieper. Toegenomen soorten waren Nijlgans, Bergeend, Winteraling, Buizerd, Torenavalk, Boomvalk, Gele Kwikstaart, Gekraagde Roodstaart, Grasmus, nestkruiper, Grauwe Klauwier (van 0 naar 8) en Geelgors. Een helder rapport met duidelijke conclusies. (Rob G. Bijlsma)

Mulder J., Mulder J. & Dijkstra B. 1995. Vogelwerkgroep Ravenswoud en omstreken. Jaarverslag 1994. Rapport, Ravenswoud. 30 pp. (JM, Meester Lokstraat 22, 8427 RD Ravenswoud).

Een gevarieerd jaarverslag met resultaten van weidevogelinventarisaties in ZW-Friesland (5 gebieden, enkele daarvan over 10 jaar en uitgesplitst naar bedrijf), broedvogelkarteringen in bossen rond het Fochteloërveen, idem van roofvogels, verspreiding en voedselkeus van Kerkuilen, ringactiviteiten, aantalsontwikkeling van Huiszwaluw (Appelscha en Ravenswoud) in 1984-94 en van Oeverzwaluw in de Weperpolder in 1983-94, nestkastwerk (6 soorten met in totaal 86 bewoonde kasten, summier uitgewerkt), roekenkolonies in 1992-94, terugmeldingen van geringde vogels en leuke waarnemingen. Van de laatste is het zaak dat km-hok en waarnemer worden vermeld, soms ook wat meer informatie (verbleven de pleisterende Kraanvogels op akkers, welk gewas dan, waar slapen ze, gedrag). De ontwikkeling van de weidevogels is goed gedocumenteerd, inclusief oorzaken van mislukking. Bij de prooien van Kerkuil verbaasde het me dat veld- en aardmuis op één hoop waren gegooid, zo ook bos- en huismuis. Is dat opzet, of werd er geen onderscheid tussen deze soorten gemaakt? Omdat het om zeer verschillende muizensoorten gaat, is exacte determinatie cruciaal (Rob G. Bijlsma en Peter Venema)

Niewold F.J.J. 1993. Herstelplan Korhoen Noord-Nederland: Het Fochteloërveen en het Dwingelderveld als prioritaire accentgebieden. IBN-DLO-rapport 114. 148 pp.

Het Korhoen is als broedvogel uit Noord-Nederland verdwenen. Dit rapport behandelt de mogelijkheden van herinstructie in twee gebieden.

Het eerste deel van het rapport gaat in op de natuurlijke historie, leefwijze en habitateisen van Korhoenders, inclusief effecten van habitatveranderingen op Korhoenders. Het is helder geschreven, zonder sentimenten. De ecologie van deze soort wordt uitgebreid behandeld, mede onderbouwd met (veel) materiaal uit Noord-Nederland. De paragrafen over jacht en predatoren zijn duidelijk: geen van beide hebben iets te maken gehad met het verdwijnen van deze soort. De auteur gaat (terecht) in op maatregelen voor inrichting en beheer. Opvallend is dat de effecten van begrazing direct en indirect "niet erg gunstig uitpakken".

Het tweede deel beschrijft hoe Dwingelderveld en Fochteloërveen beheerd zouden moeten worden om voor Korhoenders aantrekkelijk te zijn. Per gebied wordt gestreefd naar populaties van 50-100 vogels. Inrichting en beheer worden in een breder kader geplaatst, maar ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat een aantal maatregelen wel erg op tuinieren lijkt. Lang niet altijd wordt de echte oorzaak van de achteruitgang aangepakt, alleen de gevolgen. Ik onderschrijf veel beleidsactiviteiten, maar helaas geschieden verwerving van landbouwgronden en het aangaan van beheersovereenkomsten op vrijwillige basis. Niettemin worden ook uitstekende aanbevelingen en oplossingen aangedragen. Die vragen keuzes en offers, ook voor de recreatie (sluiten van wegen en paden).

Voor mij is het nog lang niet zo ver om de eerste Korren in deze gebieden te herintroduceren. Alleen al het opzetten van een adequaat fokprogramma is nagenoeg onmogelijk. En in de woorden van Koos van Zomeren: "Als hij dan toch terug moet komen, dan maar waardig". (Jan Grotenhuis)

Ottens H.J. & van Manen W. 1995. Broedvogels van noordelijk Midden-Drenthe in 1995. Maki-inventarisatierapport 1995/01, Assen. 18 pp + 76 pp bijlagen. (WvM, Groenkampen 123, 9407 RM Assen)

Sinds 1992 wordt een overwegend agrarisch gebied ten oosten van Assen (4688 ha) gekarteerd op schaarse en zeldzame broedvogels. In dit gebied van het Balloërveld en delen van de Drentsche Aa, maar ook intensief bebouwd cultuurland. De tijdsbesteding per deelgebied bedroeg 2.4-8.3 min/ha. Naast aantalsgegevens wordt ook uitgebreid stilgestaan bij het broedsucces van weidevogels (Scholekster, Kievit, Wulp) en roofvogels. Er werden 3 territoria van Grauwe Klauwieren gevonden (geen succesvolle). In totaal 101 broedvogelsoorten, waaronder 15 soorten die op de Rode Lijst voorkomen. (Rob G. Bijlsma)

van der Veen S. (Vogelwerkgroep "De Koperwiek" Assen) 1994. Vogels van Diependal. Meerjarenoverzicht, broedvogelinventarisatie 1992. Rapport, Assen. 66 pp., inclusief 5 bijlagen. Prijs Fl. 15.- (VWG "De Koperwiek", p/a S. van der Veen, S.A. Haadsmasstraat 3, 9481 AL Vries). Te bestellen bij Het Drentse Landschap, Assen.

Dit rapport geeft globale informatie over vogeltellingen op Diependal. Helaas ontbreekt informatie over de methode van onderzoek, zoals een overzicht van het aantal bezoeken in de loop van de jaren en een overzicht van de bezoektijdstippen. Een grafiek met het gemiddeld aantal volledige bezoeken per maand geeft de situatie in 1990-94 weer, maar de soortbesprekingen hebben betrekking op 1988-94. Het rapport is een bundeling van een enorme hoeveelheid telwerk, een persoonlijk document van een bevlogen "Koperwieker", die samen met (in de loop van de jaren) meer dan 60 vogelaars de ornithologische waarde van Diependal heeft begrepen en onder de aandacht heeft gebracht. (Peter Venema)

Vogelwacht Uffelte e.o. Jaarverslag 1994. Rapport in eigen beheer. 23 pp. (secr. G. Koperdraat, Vijverlaan 27, 7975 BW Uffelte)

Ook een verslag zonder "wetenschappelijke" pretenties kan de moeite van het verschijnen waard zijn. Al is het maar om de betrokkenheid en enthousiasme voor vogels te vergroten. Het jaarverslag van de Vogelwacht Uffelte is hiervan een goed voorbeeld. Samengesteld ten behoeve van de ruim 300 (!) leden van deze club is er voor elk wat wils: nestkastcontroles, weidevogels, BMP-inventarisaties, een overzicht van wintergasten en doortrekkers en ringgegevens. De bijdragen zijn voor een geïnteresseerde leek goed te volgen (al zullen de lange BMP-tabellen van

het Ooster- en Westertzand door veel lezers worden gemeden). Dat er "Net als een paar jaar terug een van de nestkasten bewoond is door een kleine kolonie hoefijzervleermuizen" lijkt me sterk. Deze vleermuizen zijn in ons land (nagenoeg) uitgestorven. Ook op vogelgebied zou de accuratesse wel iets beter kunnen. De Roodkeelduiker die gedurende een aantal weken in maart en april werd gezien in de zandplas van Paardeweide bijvoorbeeld: van wanneer tot wanneer precies? En was de "opgewipte snavel" het enige doorslaggevende determinatiekenmerk? Met kleine aanvullingen kan dit verslag ook voor vogelaars buiten de Vogelwacht aan waarde winnen. (Peter Venema)

Vogelwerkgroep De Koperwiek. 1995. Vogels van de Vossenbergh. Intern rapport, Assen. 23 pp. + 7 pp kaartjes en foto's.

De laatste volledige inventarisatie van dit midden-Drentse gebied vond plaats in 1984 (H. Schipper). In het kader van de provinciale broedvogeltellingen werd het gebied in 1976 (A.J. van Dijk) en 1988 (R.G. Bijlsma) gekarteerd. In 1993 startte de VWG De Koperwiek een nieuwe inventarisatie. Er wordt wel gesuggereerd dat deze kartering volledig was, maar nergens in het rapport is dit terug te vinden. Niets over methode, route, aanvangstijden, bestede tijd/ha of aantal bezoeken. Ik vind dat een ernstige misser, ook al omdat er wordt vergeleken met voorafgaande jaren. Ik krijg desondanks de indruk dat de kartering voldoet aan de criteria (BMP). Bovendien is het rapport rommelig van opzet. Na de inleiding komen 5 pagina's met tabellen, dan 2 met foto's en daarna opmerkingen bij enkele soorten (hoofdstukken ontbreken). Gegevens over grondgebruik en toponiemen zijn eveneens verwerkt. Het rapport eindigt met conclusies en aanbevelingen. De bijlage omvat 7 bladzijden met kaartjes en 2 met foto's.

Een flink aantal soorten lijkt verdwenen, o.a. Blauwe Reiger, Wintertaling, Patrijs en Paapje. Een nieuwkomer is de Boomklever. Van veel soorten zijn de aantallen aan de lage kant. De conclusie is dat het aantal broedvogelsoorten in vergelijking met 1984 is teruggelopen van 74 naar 54. Het gebied verkeert dan ook in een overgangsfase, waarbij landbouwgrond wordt omgevormd tot natuurgebied; ook in de bossen wordt veel omgezet. Eind 1993 is een flink aantal ha op de schop gegaan ten behoeve van een natuurontwikkelingsproject en dat zal in de toekomst zeker vruchten afwerpen. Juist vogels kunnen de eerste vingerwijzing zijn in de effecten van het gevoerde beheer. Monitoring, zoals uitgevoerd door de VWG De Koperwiek, is dan ook belangrijk. Het Drents Landschap kan daar zijn voordeel mee doen. (Jan Grotenhuis)

